„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а уторником на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 171. У Новом Саду у недељу 6. (18.) новембра 1883. ГОДИНА XVIII.

МАЂАРСКИ ШОВИНИЗАМ.

Као што многе физичке особе пате од неизлечимих болести, тако има и народа, на које разне, неизлечиме болести наиђу. Међу овим народним болестима најобичнија је болест шовинизма, тај трагикомичан фанатизам, који извире из прецењивања сопствене снаге и омаловажавања противника, те рађа тежњу за непостижимим целима. Ретки су народи, који од ове болести тако јако пате, као мађарски народ. У њега је ова болест достигла вршак свој. Од чега државници других народа презају, то је код њих народна занесеност уздигла на висину најодличнијих народних врлина. Историја народа непобитним истинама сведочи, да ова душевна зараза врло често до пропасти доводи и оне државе, које су са гледишта народности једноставне — тим опаснија мора дакле бити по државе полиглотске, јер овима зле посљедице ове заразне болести не прете само с поља него и изнутра. Но бадава је на све то упућивати. Изгледа, као да народ, или бар оно поколење његово, које овој болести подлегне, не може ништа друго излечити, до ли срећан исход оне опасне кризе, до које ова, као и свака друга опасна болест, а пре а после извесно доћи мора.

Дао бо̑г бог, да у нашем отачаству криза ова без велике несреће по разне народе његове и оне уставне слободе прође, у којима сви родољубиви кругови, без разлике народности, неопходна услова за консолидовање наших унутарњих одношаја хоће да нађу. Али на жалост, положај, што га меродавни мађарски кругови према первим знацима ове кризе заузимају, неда ни најмања места нади, да ће нас ове големе несреће мимоићи.

Сумње нема, да су у свему оном, што се пре кратког времена у Троједници догодило, и што се још и сад тамо догађа, први знаци ове кризе на површину избили. Па да ли су ови први знаци, овај очајни крик наступеле опасности, меродавне мађарске кругове до бољег увиђења довели — јесу ли их обавестили, да је крајње време, да се сиђе са оног клизавог пута, који државу преко унутарњег разтројства извесној пропасти на сусрет води? Ни близу, све те озбиљне опомене времена и догађаја успеше код њих баш у противном правцу — оне су горући фанатизам још већма распламтиле.

Фијаско угарске владе у хрватској ствари дао је био у први мах повода нади, да ће се она умереност, коју је иста као управно начело при расправи хрватске ствари усвојила, усвојити у будуће и при оцењивању и регулисању оних захтева, који из народносног питања у ужој Угарској проистичу. Наиме се очекивало, да ће мађарска штампа хтети колико узвишена, толико и благодарна задатка да нађе у лечењу оног зла, које је у највећој мери она сама проузрочила, да ће озбиљно прегнути око тог, да заведену масу народа умири са начелом умерености, у коме лежи једини спас.

Но ова нада остала је неиспуњена. Догађа се све, што је противно ономе, чему се надало. Изгледа, као да мађарски шовинизам за сваки уступак, што ће га у хрватском-питању учинити морати, хоће да нађе троструке накнаде у потискивању немађарских народности у земљи самој.

За доказ овоме, колико нам служи оно, што се међу нама збива, толико нам још већма служи оно, што се збива код Словака у Горњој Угарској и што ће, ако све остане по жељи шовенистичких меродавника, за кратко време код нас наступити.

Познато је, да су Словаци од свију немађарских народности најгоре прошли. Они на политичком пољу тако рећи још ни до „деби“-ја нису дотерали били. Тек што су се нешто мало на просветном пољу мицати почели, једва што су у тешкој сиротињи својој са најтежом муком Матицу своју основали, једну-две ниже гимназије подигли — и већ је шовенистичка нестрпљивост угарску владу присилила била, да на срам угледу целе земље, а на велики уштрб словачког народа ове просветне, културне заводе његове збрише под лажном изликом, да исти пропагирању панслованских тенденција служе. Овим бездушним насиљем отета су словачком народу једина средства, помоћу којих је народно-просветни и културни напредак у њему колико толико негован могао бити. После овог није му остало више ништа. О народној црквено-школској автономији код њега ни спомена нема; све на шта се данас ослонити може у неједнакој борби са гонитељима својим, то је оно нешто мало пробуђене свести народне, коју по гдекоји верни син његов у свештеничкој реверенди или учитељској соби са опрезним страхом полагано шири и чува.

Но мађарски шовинизам није ни с тим стањем задовољан. Њему је замука, што у горњој Угарској у опште сме да буде Словака, а некмоли што их на милијуне има. Треба их истребити, а кад то није могуће, претопити, прелити у Мађаре, па стало шта стало. Да је државна моћ слаба, да овако огроман задатак изврши, то они знају — насиље ту не помаже, оно може разорити какву видљиву течевину народну, може укинути школу и Матицу, али свест народна, родољубље његово под насиљем само још већма расте. Они насиље захтевају само још за тако зване „агитаторе“, т. ј. за оне искрене и истините, интелигентне родољубе народне, који жртвујући све, не жале ни труда ни муке, нити презају од опасности, која им прети, само ако су у стању да животне интересе свога народа колико толико унапреде. Њих још може насиље да уклони са терена општег, јавног рада и зато га за њих и што. За масу народну спремају друге спреме. Вармеђа, општина, црква, школа, посед и сва грађанска друштвеност, друштво у великом и малом, сви ти моћни представници државног, црквеног и грађанског живота треба да се саставе у чврст организам са озбиљним предузећем, да Словаке или бар будуће поколење њихово раставе чак и по језику са народношћу њиховом и да на постижење те цели сав неизмерни духовни, морални и материјални капитал употребе, који им на расположењу стоји. Словаци, дречи шовинизам, још живу, још имају своја приватна друштва, своје касине, своја ватрогасна друштва, своје штедионице, помоћу којих једно с другим у додир долазе, помоћу којих се упознају, бодре и одржавају. Све то треба покосити, сваки и најмањи ослонац сломити, па ма и чисто материјални, који већ по природи својој пропагирање политичких и народно-културних цељи искључује. А да се све то у истини постићи може, нуждан је онако огроман строј, као што га мало пре напоменусмо. Многи ће мислити, да у претераним бојама сликамо јадно стање словачког народа, но који то мисли, томе нека је знано, да све ово црно на бело може читати већ од дужег времена у свима мађарским новинама, које јавно мнење њихово у истини заступају, па не само то, него ће читати у њима још и радост њихову, што ова агитација њихова није остала неплодна, него већ почиње и плода доносити — да, у шарошкој, њитранској и пожунској жупанији организовали су се већ они фактори, које мало пре споменусмо, у огромна друштва, која су себи у истини истакла за циљ: однародовање словачког нараштаја.

Карактеристично је у мађарског шовинизма, да се у поступку свом придржава неке постепености. Народност, која у политичкој борби учествује, ту гледа да стера на терен културни, обећавајући јој, да ће је ту на миру оставити, па ма и потпомоћи. Је ли у том успео, он ће је почети под познатом изликом, да се гаје противдржавне цељи, и на том земљишту поткопавати, а где народност ни тог ослонца нема, као н. пр. код Словака, тамо ће се окомити и на просте друштвене и економне установе, па чак и на установе од опште грађанске користи, као што су мало пре напоменуте, и на послетку ићи ће за тим, да однарођење код првог школског нараштаја отпочне.

Па шта мисле те занешене луде шовинистичке? Мисле ли они у истини да сав духовни, морални и материјални капитал целокупног њиховог државног, црквеног и грађанског живота, целокупног мађарског друштва има довољно снаге, да их њиховој фантастичкој цели приведе? Изгледа, да су у заслепљености својој о том уверени и да их од тога ништа више излечити не може, осим време и она жалосна искуства, која ће їим то време донети. Ми би у интересу отачаства и свију његових народности желили, да до ових жалосних искуства не дође, јер је одвећ велико питање, да ли ће се онда њима и користити моћи. Први знаци кризе изложили су тамо, где су се појавили, државну уставност не малој опасности. Која ће још уставност а с овом и самосталност равној опасности изложена бити, ако ова криза ширег обима заузме, то није нужно потанко разјашњавати, као што није нужно упозорити трезвена државника ни на то, да ће до ове кризе и на другим местима лако доћи моћи, ако се досадањим путем даље потера. Но има ли Угарска оваког државника? Етвеш је умр'о, Мајлата су убили, Шењеји је болестан, Кошут непомирљив, а Тиса — у цвету.

Нови Сад, 5. новембра.

— Из најпоузданијег извора извештени смо, да је Њег. екселенција г. министар Трефор поднео Њег. Величанству предлог, да се српски народни црквени сабор, ако поле могуће буде, још ове године сазове, и да је овај предлог највише одобрење добио. Рок сазиву саборском још није опредељен, али се је надати, да ће то одмах бити, чим легне она узрујаност, коју је хрватска криза изазвала. Још нам се јавља, да је извесно, да ће овај сабор бити сазван — у Будимпешту.

У свези с овим јавља нам се, да је Њег. Величанство приликом, кад га је Анђелић на челу своје депутације у Сегедину поздравио, ословило истога међу осталим са речима: Но, када ћемо сазвати сабор? На ово, веле присутни, да је Анђелић Његов. Величанству ближе приступио и одговор тако. тихим гласом дао, да ни владике, које најближе до њега стајаху, нису могле ништа разумети. Само се из махања рукама и савијања Анђелићева дало закључити, да он сазив сабора не сматра баш за тако преко нуждан. Још нас уверавају и о том, да је Анђелићу врло неповољно, што се сабор сазива у Будимпешту. Оволико за сад о тим важним вестима, на које ћемо се у идућем броју подробније обазрети.

ЛИСТАК.

СЛАВА

Др-у ФРАЊИ МИКЛОШИЋУ,

учитељу свесловенскому,

дне 8. (20.) ов. мес. усклинуће с љубављу омладина словенска, на школи на науци збратимљена књигом свесловенском;

усклинуће с радошћу збори књижевника словенских са свих страна, где-год живи реч словенска и куд-год лебди и дан-данас дух словенски;

усклинуће с поштовањем сав учени свет, што без зла срца и замерке цени развој књиге и језика свекоје лозе и племена — те пази и поштује језик светиње православне, реч и слово ћирил-Методијево:

слава великому учитељу словенскому, слава вредном старцу од седамдесет лета, трудбенику и напреднику језика словенских и споменика им древних, искон-просвете словенске!

* * *

Дне 8. (20.) новембра 1813. по случају угодном, лицем на Арханђел-дан православни — тамо у „штајарском рају“ сред горица љутомирских — паде на свет чедо невинашце, потоњи и данашњи, у сретни час, великан-књижевник, учитељ свесловенски др. Фрања Миклошић.

На данашњи дан, мио и благ-дан сваком Словенину без разлике, што тежи ка јединству духа словенског и пази и љуби узајамност у књизи словенској —

слави старац данас свој рођен-дан навршене седме десетине века свога раденога.

Сан дань, егоже сътворн Господь, да радуемъ се и да веселимъ се въ нь!

*

Четир пута десет лета и година, и која више, намирује се, од како је засветлило име Фрање Миклошића на скрижалих ученога света европског и засјала нова звезда — преходница на обзорју словенском.

Велики и славни наученик Лајбниц, наше горе лист по лози и поникли својој, научи цара Руса Великога Петра: нека се попишу сви језици, који се говоре у великом царству руском, где, што-но реч, сунце никад не заходи!

И мисао славнога Лајбница оваплоти се за царице Катарине II. Године 1783. пониче први лик и збор наученика књиге словенске, руска академија знања и науке, и заснова се основа збратимљењу језика и народа — „сравнителним“ речником.

И устаде Чех Јосиф Добровски, Рус Александар Востоков, Словенац Јернеј Копитар, Словак Павле Ј. Шафарик и опет Рус Исмаил И. Срежњевски и Србин Вук Ст. Караџић . . . и роди се међ' наукама најмлађа, најживља и најсилнија — филологија словенска; залети смером величанственим у давнине у старине древне, из дубина и тавнина изнесе на видик свету ученом стару реч словенску и старинско слово словенско.

Стари словенски језик и споменици му стародревни пре познања науке учитеља из Назарета и по том за ширења богознања ванђеоског по палати и по колиби словенској —

ухвати места и достојања до језика светих Вéда инђанских и језика дивова Омира и Иродота полистора и језика величанственог Хораца и Тацита лепорека и језика бујних Гота и Улфиле богомољца . . .

и пониче наука језикословља, која греде напоредо, да покаже и док же књигом од старина људма и народима: да су свиколици једнога порекла од искони и сви на свету чеда божја без разлике!

* * *

У коло оно бесмртника словенских, за живота још великих славника, ухвати се млађани Словенац Фрања Миклошић; на глас изађе знањем и умењем језикословним године 1844. и 45.

И стотину дѣла, мање неколика, језикословља и старина словенских казује ученом свету данашњем књижевне труде и славу учитеља свесловенског, др-а Фрање Миклошића.

Од „корѣна старог славенског језика“ до све четир гране горостас-граматике упоредне језика словенских и кључа на дверих стародревности словенске, од светиње језику див-речника — стотину дела књижевних казује и проноси славу по свету др-а Фрање Миклошића, учитеља словенског са велике школе Виндобоне стародавне, за пуне три десетине века!

И замлади се староставна липа словенска, залисташе јој гране напоредо, и процватише на све стране и крајеве, где-год живи реч словенска и лебди дух праотаца словенских!

Под том липом, под окриљем духа разума и премудрости, скупљају се синци мајке Славе, поникли свакојега племена словенског, ученици око учитеља свог — оца упоредне филологије свесловенске, др-а Фрање Миклошића.

И разнеше и разносе захвални ученици наук великога учитеља свог на све четир стране крста словенског, ширећи наук тај свак у свом завичају — стожер и благодет књиге нам од старина и здрав темељ језику и књизи свак својему, самосвојному.

* * *

И сатрудник старине Вука и учитељ Даничића славног — др. Фрања Миклошић подичи нам пред ученици своји и пред светом

Нови Сад, 5. новембра.

Из Београда добијамо с поуздане стране ове вести:

Министарске седнице још се непрестано држе под председништвом краља. Укази се опет издају за опсадно стање у више округа, у изгледу је да ће скоро цела Србија бити у ванредном стању.

8. и 9. батаљон пешадије, две батерије топова у потпуној ратној спреми, 1 инжењерски пук, ескадрон коњице и један вод пионера отправљени су из београдског града у побуњене крајеве. Краљ их је поздравио при поласку са овим речима: „Војници! Ви идете да се борите за отаџбину и за краља вашег, а против бунтовника ове земље, будите истрајни, ја ћу вам за награду дати подвов и дуплу плату“. На ово се тек неколико гласова одазваше са: Живио краљ! Краљевски комесар Теша Николић очекује се.

Општине Парачин и Београд изјавиле су своју одност према владајућем дому. Краљ је београдској депутацији ове речи изрекао: „Ја сам лично наредио, да се прваци радикалне странке ухапсе, и ја ћу са ово мало моје војске борити се до крајности и погинути са војском, али из земље нећу излазити.“ — Од прилике исто је краљ и г. Ристићу казао, који је био од краља позван, да се прими владе (?) ако је још могуће да поврати редовно стање.

У Књажевцу устаници су успоставили формално своју власт. За начелника изабрали су богатог и седог старину Гавру Аничића трговца, а за капетана среза сврљичког, енергичког посланика књажевачког Аџу Станојевића и саставили одбор, који ће руководити покретом. Одбор тај званично са пуним потписима обратио се краљ. комесару ђенералу Николићу са ултиматумом својим из две тачке састављеним, као услова мира и поравнања. 1.) Да се сазове велика народ. скупштина и промени устав. 2.) Да се сви хрђави саветодавци и бивши напредњачки министри као једини проузроковаоци данашњег крвавог стања у Србији, ставе под редовно суђење; иначе одбор у име устаника изјављује, да ће се до последње капи крви борити.

Поуздано се доznаје да је побуна у Нишу, Крагујевцу, у ужичком и крушевачком округу.

Осим Пашића траже се још и ови: Аца Станојевић, бивши посланик за варош Књажевац, Михајло Веселиновић, Риста Ђусић из Мерцениса бивши посланик, Вуча Николић из Грчевца, Светислав Радовановић учитељ црнолевачки, сви као коловође побуњеника и учасници у издајничком подузећу. —

— Даље нам се јавља, да су ухапшени чланови главног радикалног одбора јуче на ноћ доведени натраг у Београд и бачени у српску бастињу, Небојшу кулу. По Београду курзирају о овом повратку две разне вести. Једна наваћа за узрок проширење устанка, које је претило, да ће народ заточенике на путу силом ослободити — друга пак вели, да је Христић услед индигнације, коју је огај његов корак у Европи изазвао, одустао од своје прве намере, да чланове централног радикалног одбора стави пред преки суд.

— Како у данашњим жалосним политичним околностима у Србији под благословеном владом Њег. величанства првог краља Србије и књижевне и уопште просветне прилике трајаво стоје, нека послужи за доказ овај пасус из једнога приватнога писма:

„Учено друштво издало је под садашњом управом 6 књига, а изићи ће још две до главнога скупа с концем јануара 1884 (књига 51. 52. 53. 54. и II. одељка 14. и 15. па онда 55. и 56.) Ова ће година бити најјача у раду друштвеном од 1847. до данас, јер је 1873. изишло 108 табака, а ове ће, ако бог да, 140 табака. При том ваља имати на уму, да друштво више не ужива државне помоћи. Оно, кад је имало субвенцију прошлих година слабо је радило, а сад, кад највише ради, нема опет помоћи. Замислите једну академију учених људи, која нема за што да купи дрва; нема с чим да отправља поштом и лађом своје књиге, нема својим чиновницима и послужитељима да изда плату; нише и држи своје седнице у ладној соби, или узаима дрва из суседства, то је данас — српско учено друштво, и то се у нас зове европеисати Србију.

ученим и наше књиге староставне и наше дивне умотворине народне.

Прочита нам и протумачи урес и понос књиге нам старинске, велеславни и уставни „Законик цар-Душана Силног“ и „Повеље и хрисовуље царске“ — споменике српске сјајних днева величанства народног;

и прочита нам и протумачи дивоте наше над дивотама „Српске народне песме јуначке“:

и подичи и повелича пред светом ученим лѣпо име српско и красни језик нам народни!

Па с тога радосни и весели примамо и ми Срби дѣла у данашњој слави рођена дне седамдесет-годишњег великога учитеља, др-а Фрање Миклошића

и уз усклик свесловенски: Здравствуй, долгоденствуй лѣта древле Несторова — кличемо му и ми Срби: Живио нам, учитељу драги, на многа лета!

*

Па прими у љубав и поздравље ово од мене, захвалног Ти ученика, на данашњи светли и благ-дан Ти годовни.

Покамѣ нма Твоѥ братии моѥи, посрѣдѣѫе оучениѭ сконѫ повѣдаѭ троудѣ, слава дѣлѣ Твоихъ!

* *
*

У Новом Саду, пред Арханђелово. 1883.

Проф. Александар Сандић.

Политички преглед.

Делегације довршиле су своје послове. Диференције у обостраним закључцима изравнане су и заједнички прорачун примљен је по трећем читању. Аустријска делегација држала је, као што јависмо, прошле среде пре подне своју закључну седницу, а по подне истога дана закључене су и седнице делегације угарске. По усвојеним и већ санкционисаним закључцима обостраних далегација представљају целокупне заједничке потребе своту од 115,116.822 фор. Прама прорачуну владином мања је ова свота за 54.047 фор. Од поменутих 115,116.822 фор. долазе на покриће редовних издатака 106,975.447 фор. а ванредних 8,141.375 фор. За покриће тих 115,116.822 фор. одређен је у првом реду сувишак од цумручких прихода, који је у прорачуну за 1884 год. стављен са 17,063.070 ф. По одбитку ове своте од главне потребе остаје још да се покрију свота од 98,053.752 фор. Од ове своте има да се одбију 2%, а то је 1,961.075 ф. и 4 новч. који падају на терет угарске државне благајне и овда потребе што их обе државе ваља приносима да покрије представљају своту од 96,092.676 фор, и 96 новч. Од овог долазе на аустријску половину 70% што чини 67,264,873 фор. и 87 новч. а на земље круне угарске 30% или 28,827.803 ф. и 9 новч. Државна благајна угарска имаде дакле за годину 1884. да плати: у име покрића заједничких трошкова 30,788.878 фор. и 13 новч. и у име покрића окупационих трошкова 2,259.858 фор. у свему дакле своту од 33,048.736 фор. и 13 новч., а то је 617.945 фор. и 45 новч, мање но што је одређено прорачуном за 1883. годину.

У ствари новог **трговачког уговора с Француском** јављају из Будимпеште да су аустријска и угарска влада израдиле нова упутства за даље преговоре. Гроф Куенштаји отишао је 3-ег тек. м. с тим новим упутствима у Париз, те ће тамо поново отпочети преговоре о овој ствари.

Из Србије долази вест да је влада београдска у службеним новинама обнародовала извештај, у ком се описује почетак буне у зајечарском и бањском округу. Даље се наваћа како је влада употребила сва уставом дозвољена (!!) ванредна средства да ред поврати и мир успостави. Војска која је била послата да ту задаћу изврши заузела је устаничке позиције код Честобродице, Кадафата, Бољевца и Зајечара и сместила је поново разне власти у своја звања. Коловође устанка умакоше испред војске и побунише суседни књажевачки округ, но војска успостави и ту ред. Код Бање и Грамаде дошло је до судара; коловође побегоше а остали устаници предадоше се одмах. И код Вратарнице покушали су устаници да се одупру војсци, но буду потпуно потучени. У бањском и књажевачком округу успостављен је ред и власти су поново понамештане. Том приликом ухваћено је неколико коловођа међу којима бивши скупштински посланик Дидић, поп Маринко, Добросав син попа Миливоја, Љуба Бозиновић и други. Међутим употребише устаници моравског округа одсуство војске из Алексинца, упадоше у варош, сјединише се с устаницима алексиначким, јуришаше окружни затвор и ослободише некадањег скупштинског заступника Петровића. Краљева влада предузела је одмах најстрожаје мере и послала је онамо посаду нишку, која је устанике потукла, Алексинац заузела, мир успоставила и власти поново понамештала. Устаници се предадоше и положише оружје. Ослобођени бивши посланик Петровић пријавио се сам власти. — Тако званични извештај владе „човека од акције.“ Ми једно несмо у стању разумети. Кад је као што тврди извештај београдске владе устанак сломивен и устаници на све стране растурени, нашто онда проглашење ванредног стања и преког суда у срезовима који се сучељавају с побуњеним крајевима? Нашто поновљено шиљање војске и „енергичног“ ђенерала „Милутиничића“? Војска ова пада на терет оним крајевима у које се шаље, нашто дакле теретити заман оне крајеве, у којима по казивању владиних кругова — нема устаника? Зар овакав поступак није у стању народ озлоједити и на отпор навести? Ако је мир и ред успостављен онда су излишне све даље ванредне мере и треба се постарати, да се што пре успостави законито уставно стање, јер само тим путем моћи ће с изгледом на трајан успех санирати данашње не здраво стање у Србији. Ако је устанак већ савладан, што још није сигурно, то тиме још нису решене и отклоњене оне тешкоће, које су Србију и народ српски довеле у положај, у ком се данас налазе. Тешкоће те моће се успешно решити тек само потпором народном, а да се до ове дође нужно је пре свега да се успостави уставно стање и сазове скупштина народна. „Човек од акције“ није способан за извршење ове задаће и могао би тек само дати повода — новим неприликама.

У ствари преговора са Филиповићем јављају да Тиса још није изгубио сву наду, ма да за време својега борављења у Бечу није могао постићи никаквог резултата. Ако би Филиповић коначно одбио, што се до сада већ морало дознати, онда ће се за најкраће време показати, из којих кругова Тиса хтани узети будућег тројединчког бана. — „Позор“ дознаје да је барон Филиповић потпуно здрав и да су преговори с Тисом остали безуспешни због услова, што их је Филиповић ставио. Филиповић да није хтео пристати, да буде оруђе владе мађарске за тлачење уставности у Тројединици, и да није хтео заузети место, са којега би против воље саборске већине морао земљом онако управљати, како би се то над прохтело господи будимпештанској. — Од Филиповићевог наименовања тешко дакле да ће што бити. Међу тројединчким делегатима поговара се, да ће сада опет прихватити кандидацију грофа Куен-Хедерварија за бана тројединчког, но „Лојд“ наваћа да се у Будимпешти помиње друга особа; која, не каже.

Руски министар Гирс отпутовао је прошлог петка из Фридрихсруе, где је Бизмарка посетио, у Монтре. Пут Гирсов доводи се у свезу са зајмом, што га Русија хтани учинити. Циљ путовања да је у осталом сасма мирољубива. Неки листови знају чак и то да причају да је Гирс по нарочитој жељи цара Александра кренуо на пут, да тиме очито докаже да Русија не гаји никаквих намера које би биле опасне по одржање мира, и т. д. Да је ово тек гола измишљотина, није нужно доказивати. Русија се заиста не надази у полажају, да би морала презати од железног канцелара. Доказ томе и оно ванредно одликовање, којим је Гирс примљен од цара немачког у Берлину и код Бизмарка у Фридрихсруји.

Путовању немачког престолонаследника у Шпанију приписиван је од стране аустроугарске и немачке штампе велики политички значај. Слободоумна па и министарству одана штампа шпанска изјављује да посета немачког престолонаследника нема никаквог политичког значаја, и осуђује начин којим немачка преса пише о тој посети. Како се у осталом у Шпанији суди о доласку немачког госта доказују вест да сеу Варцелони спремају противнемачке демонстрације на дан доласка немачког престолонаследника. Да би се овомо избегло веле да ће бродовље немачко које ће престолонаследника из Ђенове у Шпанију превести, тек на мору дознати у којој ће луци овај ступити на шпанско земљиште. Престолонаследника немачког дочекаће у луци где пристао буде, по свој прилици у Валенцији, ђенерао Банко и краљев побочник. Од министара не ће ни један бити присутан.

Како су почели немири у Србији.

О овоме јавља извештач „Самоуправе“ из бањског среза следеће:

„Ми смо сви изненађени овим догађајем (побуном). Чекали смо до сад да видимо свршетак; али као да неће скоро овога бити. Догађаји се развијају брзо, и како се овима иде на руку баш с оне стране која је позвана спречити их, свршетак не само да неће бити убрзо, него неда се ни предвидети. Општине једна за другом долазе комисији, али оружје не предају. Ево како се дошло до овог стања у коме смо данас.

„Од 22. септембра започела се прибирати комисија за попис војске. У тој су комисији: један капетан, два поручника, писар сремски и лекар. 24. септембра позвала је комисија најпре село Сесалац, друга два села — Богдинац и Рујиште која састављају са Сесалцем једну општину — позвата су у Бољевац, окр. црноречки, да предаду оружје. Причаћу даље шта се догађало у Бољевци, сад да продужим шта је у Бањи било. У Сесалцу има две присталице властничке: Милосав кмет и неки Рецић сељак; обадвојица су до скора били пандури у сремској канцеларији. Њиовим настојавањем као да су склоњени били сељаци тога села да оружја предаду и то сада 26. истог месеца.

„27. у уторак дођу сељани села Читлука по позиву комисије. Тога дана пред вечер почет је рад у комисији; прво је одузета труба штапс-трубачу Гаврилу, па онда водниву сабља и једном десетару пушка. Кад је дошао ред на другог десетара, официр подвикне: „доле пушку.“ Војник видећи како се баца оружје и на брзу руку одузимље речи „Стој господине, није ово пустајинска пушка, ја је не дам лако. Три пут сам се под њом клео, два сам рата издржао бранећи себе и друге. Пушку не дам, стани мало да се поразговоримо.“ Али официр и писар Огњановић навалили, па не даду ни осолити, а овај последњи баш као помаман салетио да силом своје снаге пушку одузме. Ово се све збивало у једној соби у касарни. Десетар видећи да ће му силом пушку одузети, изаће из собе па поплашен овом навалом рече сељанима својим који су чекали пред касарном: „ама ови баш навалили, оће силом да одузму пушку.“ Сви у глас одговорише на то: „недај пушку; сви не дамо.“

„Господа из комисије изађоше одма за десетаром. „Шта је то, браћо?“ питаху. Али вика се дизаше свеђ веће: „Не ћете на тај начин оружје одузети; једне сте упутили у Бољевац, нас дозвали овамо, а I. чете нигде нема. Камо вам I. чета; нека Бањци најпре предаду оружје, па ћемо после ми; пушке смо платили, и плаћамо их сваки дан, а и ове ћемо платити, али их не можемо дати. Такав беше одговор. Људима је одиста чудно било што да се ово ово разоружање врши баш сада, кад је један део њиовог батаљона придељен бољевачком а један сврљичком и над овај посао није отпочео са Бањцима, — с I. четом, од које је увек сваки посао започињао. Ово је таман довољно било да их утврди у сумњи којом су испуњени били због претње среског писара и проношења лажних гласова од његових пријатеља, о чему ће мало ниже бити реч.

„У ларми и узајамном обавештавању комисије и војника прошао је дан.

„Сутра дан, 28. септембра у среду, отпочето је вођење. Десетар коме је одузета пушка командовао је. Војници су маширали под оружјем. Комисија је трчкарала сваки час у телеграф, а по кафанама промицале су присталице власничке. Рецић прети Читлучанима страшним војском; једном од њих рече: „бре, ја сам државни, ја примам све наполеоне; љубићете ме у руку само причекајте још који дан . . .“ „Дакле ти велиш да си плаћен и претиш нам? И ми знамо какав си, али ако ти имаш наполеоне за шпијунство, ја имам 600 оваца и коза за трошак. Пет смо брата; умећемо чувати наш образ, кад си ти свој продао“ — беше одговор тога сељака. После овога Рецић је измакао у село.

„Док се ова галама водила стигао је и пуковар из Књажевца а одма позвао војнике. Он је питао зашто не даду оружје? Одговор је био, да оружје не смеду дати док им се не да у замену друго. „До сад се увек почињало од I. чете па редом, што сад од нас почињете? Камо нам старешине: командира, четовоће и других, с којима смо ратовали и патили? Онда беху добри и нама и вама, а сад вам не ваљају. А што нас цепате? једне зовете у „Црну Реку“, једне „на Дервен“ а оне које сте требали најпре позвати, њих не зовете, Знамо ми шта оћете са тим.“ Пуковар је уверавао војнике да ће им се одма ново оружје дати чим се сврши попис војске. Но војници нису веровали томе. „Рука руци суди, дајте нам друго оружје ево вам одма овог“ рекли су. „Ама људи божи, то тако мора бити, ево позваћемо и вашег командира Ђорђа, он ће вам то исто казати.“

„У то време долази командир Ђорђе, кога је комисија сама позвала као посредника, Он је саветовао људе да се покоре наредби, јер без послушности нема војске рекао, им је. „То је истина, рекли су али без оружја нема војске. Не можемо те послушати. Док је било реда неког, док си био с нама, било је свима добро, сад већ не верујемо никоме. Иди ти брате с милим богом па гледај твога посла.“ Тако су одговарали војници. И док је овакав разговор на једном месту вођен, дотрча један и викну: „Овамо, Јевту одведоше пандури!“

„Јевта је један од сељана села Читлука, кога је власт уочила као некаквог покретача ваља и хтела да га ухапси. Сељани, чувши шта се збило за време њиовог обавештавања с командиром, брзо сви појуре среској кући. За час била је авлија пуна људи. Ту је сад наступило обавештавање сељана с капетаном. „Шта ти је крив Јевта, капетану? Шта је учинио коме? Ако смо криви што оружје не предајемо, криви смо сви, а не он сам. Тако ли ви оћете, да ухапсите праве људе?“ рекли су сељаци. Капетан је тео да се правда, но језик га беше издао, и осим неколико жалосних речи као: „Браћо знате, то власт ради“ и т. д. није ничим могао пред светом правдати свој непромишљени поступак, што је из сакупљене гомиле извукао човека, који и ако би био крив, може толико исто крив бити колико и сви остали. Ви ћете се уверити из доњег причања да су се у целом овом калабалуку власти биле изгубиле; оне нису знале шта је чија дужност; нити су умеле сватати где почиње дужност једна а где ова престаје.... Сељани се искупили као војници, војна их власт обезоружава; војни команданти обавештавају их и саветују се с њима и сад на један мах утиче у тај посао и један полицајац, ката људе и апси! Али ако се узме да војене власти овде никако и нису имале право мешати се, а ја држим да се тако мора узети, јер је новим законом о организацији, народна војска укинута; онда за што да овај посао није у рукама полиције, него се и војена власт умешала ту и она издаје неке наредбе, чини некакву истрагу и петља? Последица свега овога била је; да су се људи са још већим неповерењем повашали према свакоме, да су још више били испуњени сумњом.

„Непромишљена радња полицијска окончала се тиме, што су искупљени сељани одвели са собом Јевту кога је власт хтела ухапсити. Преко 300 њих у тријумфу су га одвели из среске куће, сваки причајући шта је чуо и видио. Најинтересантнији су изгледали тада они војници, који су започели били бријати се и умивати код амама, па вуд су чули да капетан апси, онако необријани и неумивени одјурили среској кући, па се после с осталима вратили, ... Овога дана на овоме је остала ствар.“

„Овде прекидам извештај, да само у кратко кажем како је ствар свршила после још друга два дана неизвесности. Комисија одпустила је народ, рекавши му да иде кући, пошто не да оружја. Али војници хоће и одузето оружје натраг. Комисија се опире, али напокон враћа — трубу, сабљу и пушку.

„У другим местима дешава се иста ствар. Вој-

нији не дају пушака изговором, да су своје погубили, да ће ове исплатити, да им се дају нове, јер без оружја немогу и т. д. И ове описе изостављам јер наличе првом као јаје јајету. Овакі вам је почетак немилих и црних догађаја."

ДОПИСИ.

(Атан) Фелдварац 26. октобра. — (Избор двојице вармеђски репрезентанта. — Равно.) — Пре дан-два имасмо овде избор двојице вармеђски репрезентанта. Због важности самог избора, држим да неће бити згорег, ако га овде у неколико речи пропратим.

Избор овај, по нас Србе, баш нимало није повољно испао. Изабраници су обојица Мађари: поп и нотарош. Ми немогосмо ни са једним нашим кандидатом продрети. Браћа Мађари нас дакле просто посрамише. И доста је то грдна срамота по нас; али сад је у ваман вајкање. Ми то сад сами увиђамо, али касно. Још би се можда нашао по неки, који све радо кроз љубичасто стакло посматра, коме се чини да ми тим падом ништа изгубили нисмо, али тога љуто његова братковидост вара. Падом нашим при овом избору ми губимо много. И сама будућност нам је цела уздрмана. И до сад пироваху противници, али најновија победа над „рацима" доводи их ван памети од радости! Зли језици говоре свашта, тако се вели, да је од радости веље и сам плебанош запевао танко гласовито! Ово нека је узгред речено, али да пређемо часом даље да се запитамо: шта је узрок таком грдном паду нашем?

Човек не зна право кога да осуди. Немарност наших бирача, као да не ће бити највећи узрок што пропадосмо, премда није ни она далеко. Свакако један узрок лежи у неслови наших општ. преставника, међу којима највећа несугласница и раздор влада. Тешко да је и где толико раздора у општини, колико код нас у ово последње годину-две дана. А куда нас раздор одводи, то здрав разум врло схваћа. Мањина никако да се покори већини. Шта више, мањина Срба преставника постала је данас играчка у рукама Мађара преставника. Ови је по своме ћефу управљају. Та мањина радећи ускоро већини ради против српских — својих дакле сопствених интереса. Ув Мађаре који су, кад се њихових интереса тиче, свагда једнодушни, прикључује се још и та мањина и пропаст је наша неизбежна. С тога смо ето пропали и при овом избору.

Други узрок паду нашем лежи у ономе, што је дало повода и протесту; а то је, што при избору није употребљена бирачка листа која треба него су на избор припуштани бирачи по листи која је по Мађаре најбоља и најсигурнија била. У тој су изостављени многи Срби од права гласања а уврштени су Мађари који сви скупа не вреде једног злостављеног Србина. И зар је онда чудо што пропадосмо?! — Али ту нам браћа Мађари подметуше ногу. Премда ако човек оће право да рекне, нису ни они криви. Њима би се могло пребацити само арогантност, као и у више случајева. Али су криви наши који су непосредни у општинској кући; криви су Срби поглавари. Као изасланици народни ваља да се достојни покажу указане им почасти. Треба они бодро да пазе на сваки миг својих колега Мађара. Да се то чинило, не би се при горе реченом избору употребила бирачка листа, која је непотпуна и која је на штету нашу израђена, него би се употребила она, која задовољава обе странке. Али малодушност и не енергија данашњих Срба поглавара, баца ово место у критичан положај. Јер од две године неможемо се баш ни с чим бог зна како похвалити; као да нам важност све више на минимум спада. И не буду ли наши поглавари људи одважнији, отреситији и смелији — нас ће наши сажитељи Мађари још за кратмо време тако потиснути у закутак, да ћемо горко плакати за изгубљеном приликом да им не подлегнемо — као праотац Адам за рајем.

Да сведем у кратко. Дакле, неслога наших преставника и непрекидни раздор с једне стране и неморетна листа бирачка, чијој су некоретности криви сами Срби поглавари с друге стране — јесу очита два узрока што пропадосмо са својим кандидатима за вармеђске преставнике. Нека се у будуће све то на боље окрене. Још нека Срби поглавари, на челу са бележником Србином, буду људи од трајне енергије (ова би особито нужна била бележнику, још у потенцираном виду). Нека се наши поглавари окану швадронерства и мамеључења и ми ћемо дочекати још радосних дана. У противном случају биће мо слуге бесних господара!

— Поодавно је како сам вам писао, како браћа сажитељи енергично настоје да недељни трг испред срп. цркве преместе у свој крај. Та ствар још није коначно решена. Из поузданог извора довнао сам да ће ових дана бити код окр. солгабировата испит у тој ствари. За тим ће се поново одаслати вармеђи на коначно решење.

— Не знам како по други мести, али код нас има новина у школству. Преко окр. солгабировата припослати су м. пол. општини изрубрицирани табаци на мађарском језику варад извештаја отсустава дечијих од школе. Те је табаке преко „кишбирова" разаслао нотарош (Мађар) на местне учитеље, сваком по десетак такових табака. На тим табацима, морају учитељи сваких 15 дана да пријављују општини ову децу, која су за то време од школе изостала, како редовне тако и поћорне школе. То до душе није хрђаво, шта више, баш је од велике користи по наставу школску. Још само да је да се у 7—8 дана једаред пријављује, још би боље било, као што су учитељи и пре тога чинили, кадгад у потреби и чешће. Али је зло с друге стране.

Наше три м. школе, носе карактер вероисповедних српских школа. А како ове (вероисповедне срп. школе) имају своју власт у Карловцима у Н. Саду и у месту, то се човек мора дивити да речем смелости једног солгабирова а још више нотароша да имају толико одважности нашу власт тако игнорисати и преврети те преко „кишбирова" непосредно учитељима нешто за школу уручити још с поруком да се тако мора чинити као „közigazgatási bizottság" у Сомбору налаже иначе по закључку дотичноме најстрожије ће се казнити. Па нашто онда наш савет шк. нашто епарх. шк. одбор; нашто м. шк. одбор? Прво треба те власти касирати и онда учитељи и школе морају чинити и слепо се покоравати како „közigazgatási bizottság" налаже. Свето писмо вели: — „Не може се служити и богу и мамони." Учитељи наши имају уважавати само оно, што им се од њихове власти уручи, ма то, онда било и од „közigazgatási bizottság"-а; а што се од нотароша преко „кишборова" у шк. ствари доставља, то не би требало ни примати без знања бар председн. м. шк. одбора. Тиме се само увлачи анархичност у школство наше. Ово нека у опште важи. А како данас са школством нашим стојимо — познато је свакоме!

Предавши јавности сву белешку, беше ми намера да учиним и друге пажљивима на поменуту околност. Можда та новина (како је назва) није само у нашој општини; можда је она позната и у другим местима нека се дакле боље испита и са друге стране још претресе те ће по томе и сама школска власт наша обратити пажњу на њу.

(Ф.) У Госпићу. (Опет Касумовић.) Бранка Цвијановића котарског пристава IX. разреда у Госпићу суспендовао је котарски предстојник и окружни управитељ Марко Касумовић од службе с разлога, што није дорастао свому реферату у задружни предмети, и што није у своме реферату лутка и играчка у руку Мусе Кесеције, који као бег устмено заповиједа, да се по његову ћефу рјешава. Дакле Бранко невналица, а Марко велеученјак. Тко позна та два чиновника мора се грохотом насмејати незнању Бранкову а велеучености Марковој. То је дрвовитост којој треба у бирократичкој повести примера тражити.

О Марко вера ти је божја да има Бранкови пријатеља чвршће петље него што је твоја!

Наздравље ти шуља дрвовитост са поруком „притиснуто јаче све на више скаче", па коме шума, коме вук. — Србин се Турчина небоји.

Ако писцу ових редака ма кад у руке дође Маркова оптужба и суспендовање, и Бранков призив — изнећемо то на јавност, да читаоци „Заставини" упознају с једне стране Марково дубоко знање и објективност, с друге пак Бранкову плиткост и страственост.

Дневне новости.

(Забаве у читаоници.) Као и до сад тако ће и ове зиме одбор срп. новосадске читаонице у смислу штатута својих приређивати својим члановима забаве. Тако ће сад у суботу 12. (24.) новембра бити венчић с томболом а у суботу што за њом долази биће прво предавање.

(Са Цетиња.) На Митров-дан, прослављен је имен-дан Кнежевића Мирка. Тај дан пре подне, иза службе божје, држано је у там. св. обитељи благодарење, на којем је чинодејствовао високопреосвештени г. митрополит Висарион, а присуствовали су Њихова Височанства Књаз и Књагиња са осталим члановима владајућег дома, достојанственицама, чиновницима и народом црногорским. — У четвртак, 27. про. м. славили су Њихова Височанства Књаз и Књагиња, такођер у кругу фамилијарном, двадесет трећу годину свога срећног брака. Тај дан пре подне, као обично сваке године држана је у овд. општинској цркви божја служба, а за њом благодарење, на којем је чинодејствовао високопреосвештени г. митрополит Висарион, а присуствовали су Њихова Височанства Књаз и Књагиња са наследником престола и осталим члановима владајућег дома, достојанственици и чиновници црногорски са народом.

(О Крашевском) припознатом пољском књижевнику јављају да је тако оболео и ослабио, да су већ сви лекари изгубили наду да ће оздравити. Надати се да Пољаке а и остало Славенство не ће поћићи овај не мио удес.

(Скрејшковска „Трибина") престала је излазити. На њено место ступила је „Die Tribüne", коју издају пређашњи главни сарадници „Трибине" Емил Бретер, Ј. Дворжак и Ј. Лукеш, Одговорни уредник је Алфред Пенеке.

(Кости краља Беле III. и супруге му Агнезе.) 30. пр. м. после подне сакупило се у Будимпешти у грађевној писарни цркве св. Матије службено поверенство, да отвори два сандука у којима су сахрањене кости угарског краља Беле III. једнога од последњих потомака Арпадових, и његове супруге краљице Агнесе. Шест и по векова почивале су кости краљевских супруга под рушевинама Марије Базилике у Стоном Београду, док нису г. 1848. кад је Хеуслман онде копао, на видело изнешене. Из Стоног Београда пренешене су у народни музеј у Будимпешти, где су изасланици лечничког факултета и мађарске академије наука свечано констатовали њихову истоветност. Г. 1862. нареди покојни примас Скитовски, да се кости свечано пренесу у раку у Матијиној цркви. После неколико година кад је Матијина црква поправљена, пренесене су кости краљевских супруга у провизорму раку, из које су за пр. м. дигнуте, да буду сад у коначној гробници сахрањене.

(Сингерове шиваће машине). Саопштавамо, ради управљања, нашим читаоцима да су под именом „Те Сингер Мануфактуринг" познате шиваће машине на „Амстердамској међународној изложби" добиле прву награду, и то почасну диплому. Награде су биле све: Највиша, I: почасна диплома; II: златна медаља; III: сребрна медаља; IV: медаља на заслуге. Овом приликом умесно је приметити, да се од ових машина од неколико дана налази фабрично стовариште и у нашој вароши а под фирмом „Г. Најдлингер". Стовариште ово сместено је на улазу у дунавску улицу у кући Стратимировићевој.

(Питање и одговор.) Међу заосталим папирима Фидлинговим нађена је нека врста „катихизиса" из којега доносимо ово неколико сриди: „Шта је патријота?" „Човек, који жели да дође до каквог положаја или до звања". — „Шта је политика?" „Вештина да проводимо погрешке и слабости наших савременика". — „Шта је врлина?" „Умересно занимљив предмет разговора". „Шта је заслуга?" „Новац, достојанство, кредит". — „Шта је дух?" „Средство да се омразимо код других".

(Ужасна освета.) Пре неки дан завадише се на једном париском позоришту две глумице. Ово истина није баш особита реткост „на даскама које свет представљају" но начин како је та завада доконана веома је интересантан. Пошто су исцрпеле речник погрдних израза, осече се старија глумица, која је обично представљала улоге младих љубазница, против млађе с речима „глупа гуско!" Млађа глумица, заједљива субрета, не рече на то ни речи, већ се окрену да одлази. Присутне „колегинице" биле су веома изненађене ћутањем субрете, о којој су врло добро знале да има и сувише „оштар језик", те почеше запитивати за узрок ћутања. Тада се субрета осврну и рече смешећи се: „Ја сам и сувише добро васпитана, а да би повредила респект према особи, која — која би могла бити — моја мати." Подругливо кикотање „колегиница" и пребледело лице старе „младе љубазнице" били су јасан доказ, да са оштрог језика субретиног одапета стрела свој циљ — није промашила.

(Лукративна — предика.) Овогодишњи хаџилук на ћабу у Меци већ је доконао. Ћаба је трајала од 29. септ. до 4. окт. 2. Октобра држана је последња предика на брду Арифа, који је присуствовало на 70.000 слушалаца-хаџија. Проповедник, неки стари шеик из Меке седео је на једној камили, те је са ове живе проповеднице пуна 4 сахата говорио против нерелигијозности, која све то више узима маха међу верним. Завршио је свој говор уобичајеном опоменом на следбенике Мухамедове, да се што пре поправе, јер да је пропаст света неодложна и да ће се у најкраћем времену извршити. За тим је скино турбан с главе, те га лепо испред себе прострво, што је за присутне био знак да почну с давањем добровољних прилога. Са свију страна падало је на турбан златних и сребрних новаца, разних прстена и сатова. Кад је старац пошао доле с брега, бацише се многи фанатици, међу овима и неки турски официри и званичници камили пред ноге и пустише је да преко њихових леђа прегази. Трговац један платно је сутра дан за ту камилу 1250 франака. — Добро ти је проповедником у Меци.

(О Индијским женама) причају, да имају велику одвратност према мушким лекарима, услед чега је изазвана читава агитација, да се добаве жене као лекари, које ће их видати, а мушкима да се забрани лекарска пракса, и да им се одреди известан годишњи доходак. У Бомбају је већ скупљено у тој цељи 50.000 рубија; један је поклонио 12.000 фуната штерлинга, да се сагради болница за жене и децу у којој би само жене као лекари видали. О томе се већало на многим скупштинама и питање је врло енергично примљено и потпомогнуто.

Политичке вести.

— У Бечу изишло је ручно писмо царско којим се државно веће аустријско сазива за 4. децембар по новом кал.

— Упитан од Силађија одговорио је Тиса у финансијском одбору угарског сабора да влада угарска не жели ревизију закона о поравнању са Троједницом. Ако би пак троједнички сабор исту законитим путем и средствима хтео предузети, да се томе не би нико могао противити.

— Данас, у суботу кренуо је престолонаследник немачки у Шпанију. Говори се да ће се у Валенцији искрцати а не у Барцелони, јер се у овом задњем месту очекивале противнемачки демонстрације.

— У Београду изишао је указ којим се прорачун године 1882/3 оставља у крепости за идућу 1883/4 годину.

— Из Берлина демантују да се у ондашњим војничким круговима смера умножење артиљерије.

— „Лоју" јављају да су из Београда изгнани неколико руских официра, који се тамо на допусту бавили. Пре тога држана је у њиховим становима преметачина. Официри су протестовали против овог поступка.

— На банкету што ће се ту скоро у почаст првака опозиционих странака талијанских у Напуљу држати, присуствоваће 150 заступника коморе талијанске. Очекују се важне манифестације.

— Јављају да су се Кајроли, Занардели и Бакарини пре но што је закључен споразум подробно саветовали о суштини тројног савеза. Занардели и Бакарини уверавали су Кајролија да је Депретис у савету министарском најодлучније порицао да постоје какви договори, који Италију вежу за Аустроугарску и Немачку.

— Маршал Серано наименован је за заступника шпанског при влади француској.

— У дипломатским круговима држе да ће доћи до споразума између Француске и Кине.

— Из Софије јављају да је влада бугарска на молбу београдског кабинета удалила са бугарско-српске границе све важније устанике, који су пребегли у Бугарску. Неки су интернисани у Шумли.

— „Преса" јавља да је у побуњене крајеве у Србији до 1-ог новембра послано 11 батаљона пешадије и 40 топова. За оно „неколико малих устаничких чета" заиста огромна војска! — Бој на Вратарници трајао је по истом листу пуна четири сахата.

— „Лоју" јављају да бивши каплар Никола „размишља већ о сазиву скупштине" но да ће се иста тешко пре марта г. 1884. састати. „Човек од акције" кани расписати нове изборе, пошто се велик број заступника налази у затвору или је утекао ван земље. — Вест ова казује и сувише јасно како некадањи каплар Никола „размишља" о скупштини. Намере „човека од акције" избијају све то јасније на површину. „Напредњаци" ликују како каплар Никола утире пут њиховој влади. Да не буде мало прерано!

Народна просвета.

(Школа. — Књижевност. — Уметност. — Позориште.)

(Нове књиге и листови.) 1. Живот и дела великог Ђорђа Петровића Кара-Ђорђа, врховног вожда, ослободиоца и владара Србије и живот његови војвода и јунака. Као градиво за српску историју од год. 1804. до 1813. и на даље. Сабрао, написао и издао Константин Н. Ненадовић краљ. срп. артиљ. капетан у пензији. Књига I. Са 14 литографисаних слика. У Бечу. У штампарији Јов. А. Вернера 1883. Четвртина 614 страна. Цена 2 фор. 25 н, или 4 дин. и 50 пара.

2. Слике и прилике из српског живота. Приповетке Павла М. Јовановића. Панчево 1883. Наклада књижаре браће Јовановића. Осмина. Страна 304. Цена 1 ф. или 2 дин. 20 пара.

3. Десна рука сваком газди и газдарици. Помоћна књига која учи многом чему што се до сад није знало. Скупио, превео и уредио М. Л. Панчево 1883. Наклада књижаре браће Јовановића. Осмина. Страна 162. Цена 60 н. или 1 дин. 35 пара.

4. Љутица Богдан у српским народним песмама. Издање књижаре браће М. Поповића у Н. Саду 1883. Цена 15 н. Стр. 48. Осмина.

5. Црногорски јунаци, народна певанија у 7 песама. Издање српске књижаре браће М. Поповића у Новом Саду 1883. Цена 15 нов. Стр. 48. Осмина.

6. Слава црногорска. Српске народне песме о јунацима црногорским и бојевима Црногораца с Турци. Издање срп. књиж. браће М. Поповића у Н. Саду, Осмина. Стр. 52. Цена 15 новч.

7. Kraljević Marko, narodna pevanija u 8 pesama. (Sa istumačenim rečima turskim i gdekojim neobičnim u tima.) Izdanje knjižare braće M. Popovića u N. Sadu 1883. Osmina. Str. 52. Cena 15 nov.

8. Наша оранице како је постала и из чега је сложена. По немачком написао Павле Баришић. Издање господарског друштва за петроварадинско окружје. Осмина. Стр. 36. Цена 19 нов.

Народна привреда.

(Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

Курс бечке берзе 4. (16.) новембра.

Угарска златна рента 6%	120·25
Угарска златна рента 4%	86.65
Угарска папирна рента 5%	85.—
Угарски жељезнички зајам	139.—
Угарске земаљске растеретнице	98.90
Угарске земаљске растеретнице винкуловане	98.75
Тамишко-банатске растеретнице	99.—
Тамишко-банатске растеретнице винкуловане	98.25
Ердељске растеретнице	99. -
Хрватско-славонске растеретнице	100.—
Угарски зајам од срећака са добитком	113.50
Срећке од регулисања Тисе и Сегедина	109.90
Аустријска рента у папиру	78.70
Аустријска рента у сребру	79.80
Аустријска рента у злату	98.40
Аустријске државне срећке од г. 1860. по 500 фор.	132.—
Аустријске државне срећке од г. 1860. по 100 фор.	138.75
Аустријске државне срећке од г. 1864. по 100 фор.	171.—
Аустријске државне срећке од г. 1864. по 50 фор.	170.—
Аустријске државне срећке од г. 1854. по 250 фор.	119.50
Деонице аустро-угарске банке	840.—
Деонице угарске кредитне банке	278.50
Деонице аустријског кредитног завода	274.50
Сребро	—.—
Ц. кр. дукати	5.73
Руски империјал	9.87
Наполеони	9·59½
Инглески суверен	12.03
Немачка марка	—.59
Руска рубља папирна	1.16

Колика је вода у Дунаву под Новим Садом.

Среда	2	новембра	2	метер.	29	сантим.
Четвртак	3.	„	2	„	47	„
Петак	4.	„	2	„	70	„
Субота	5.	„	2	„	90	„

Да би сваки честит Србин олакше набавио св. иконе, дајемо и у ратама на исплату.

СРПСКА КЊИЖАРА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМ САДУ

КОД СВЕТОГ САВЕ.

Због наступајућих светих празника препоручујемо Србима свечарима и осталом православном свету ове

ИКОНЕ

израђене на платну зејтин-бојом по православном типу и укусу.

Св. Мајка божија.
„ Богојављење (Јован крст.)
„ Успеније Богородице (Велика Госпојина).
„ Распеће.
„ Тројица.
„ Тајна вечера.

Св. Рођење Богородице (Мала Госпојина).
„ Васкрсење Лазара.
„ Сретење.
„ Благовести.
„ Сошествије светога Духа. (Духови.)

Св. Васкресење Христово.
„ Цветоносије (Цвети.)
„ Спасов-дан.
„ Ваведеније.
„ Христов гроб.
„ Преображење.
„ Рођење Христово.

Св. Крстов-дан. (Подизање часног крста).
„ Обрезање Господње.
„ Сабор пресв. Богородице.
Каменисање св. Стевана.
Пренос моштију светог оца Николе.

Св. Никола (попрсје)
„ Никола (стојећи)
„ Ђорђе (јашећи)
„ Ђорђе (стојећи) (Ђурђиц)
„ Петка.
„ Петар и Павле.
„ Кузман и Дамјан. (Безмитни Врачеви.)
„ Срђа и Вахкија.
„ Кирјак очелник (Миољдан).
„ Димитрије (јашећи).
„ Димитрије (стојећи).
„ Василије велики.
„ Симеон Богопримац.
„ Сава архиепископ српски.

Св. Сава с децом.
„ Стеван архиђакон.
„ Марко.
„ Архангел Михаил.
Часне верице (св. Петра).
Св. Лука.
„ Андрија Првозвани.
„ Илија (стојећи).
„ Илија громовник.
„ Јован пустињак.
„ Јован евангелист.
„ Рођење св. Јована (Иванданн.)
„ Јован Златоуст.
„ Јован Претеча (Усекован)

Св. Јован богослов.
„ Стеван краљ Дечански (Св. Мрата).
„ Тома.
„ Три јерарха.
„ Алимпије ступник.
„ Катарина.
Зачело св. Јована Претече.
Цар Константин и царица Јелена.
„ Аврамије.
„ Трифун.
„ Пантелије.
„ Атанције.
„ Спиридон.

Св. Јефтимије.
„ Теодор Тирон.
„ Захарије.
„ Теодор Тирон и Захарије.
„ Муч. Кириак и Јулита.
„ Меланија.
„ Четрдесет мученика.
„ Игњатије.
„ Атанасије.
„ Вартоломије и Варнава.
„ Архангел Гаврил.
„ Агатоник мученик и друг.
„ Амос пророк.
„ Григорије велики.
Сабор архангела Михаила.

Цена иконама у златном раму 4½ цоли ширине:

15 цоли ширина 18 цоли дужина слике — — фор. 7·—
16 цоли ширина 20 цоли дужина слика — -- фор. 9·—
18 цоли ширина 24 цоли дужина слика — — фор. 10·—
21 цол ширина 26 цоли дужина слике — — фор. 12·—
24 цоли ширина 30 цоли дужина слике — — фор. 20·—

СРПСКИ КЊИЖАРИ
БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

Да би сваки честит Србин олакше набавио св. иконе, дајемо и у ратама на исплату.

ЗУБНИ ЛЕКАР
В. ДИК

приспеће у понедељак 4. новембра и ординоваће до 18. новембра у гостиони код царице „Јелисавете.“

ОГЛАСИ.

НАТЈЕЧАЈ.

Код градског поглаварства у Митровици упражњено је место градског подворника са годишњом платом од 240 ф. станом у нарави и огревом.

Натецатељи који желе ово место добити, имају ув своју молбеницу о доказаној способности до принети и сведочбу о старости, непорочном владању и о свом досадањем занимању.

Првенство имају изслужени подчастници у смислу законског чланка II. од 1873. год. и наредбе кр. уг. министра за земаљску обрану од 8. априла 1873. бр. 13566. који докажу своју подпуну способност за ту службу.

Рок натецања траје до 8. (20.) децембра т. г. а молбенице имају се на градско поглаварство у Митровици упутити.

Градско поглаварство у Митровици 12. нов.

1—3 Градоначеник:
Милекић.

СТЕЧАЈ.

Услед решења сл. епарх. школског одбора темишварског од 1. (13.) септембра ове год. бр. III. 200 — Е. 320. отворена је у Ђали једна женска школа, на коју се расписује стечај. Плата учитељице је 400 фор. а. вр. слободан стан ув школу и зимњи огрев. Компетовати могу на ово место искључиво женске, Српкиње православне вере; првенство ће имати ученице сомборске учитељске школе и које су положиле прописани испит ив мађарског језика. Молбенице ваља упутити школском одбору у Ђали (Gyála, Torontál megye) најдаље до 30. новембра о. г. када ће се избор обавити.

Ђала, 30. новембра 1883.

Светозар Мл. Бајић, перовођа. 1—3 **Ненад Ланцошев,** председник.

ОГЛАС.

За грађење нове капе на торњу цркве шабачке држаће началство окр. шабачког на дан 1. и 2. децембра тек. године у грађевинском одељку и по трећи пут оферталну лицитацију.

Условија су, да се поменута грађевина одпочне 1. априла 1884 год. и у условном времену изврши и да свака пре лицитације по постојећем закону положи 3000 динара у име кауције било у готовом новцу, било у папирима од вредности или интабулацију на имање на први степен. Од најнижег лицитанта мимо 3000 динара, задржаће се од вараде и остала кауција до 20% од најниже понуђене цене.

План (копија), два предрачуна и лицитациони услови, могу се до дана одређене лицитације сваког дана при грађевинском одељку началства овог видети.

Из седнице суда општине шабачке бр. 14.354 31. октобра 1883. 1—3

Објава.

Част ми је п. т. публици вароши Руме и околних места до знања ставити да сам се у кући г. Ђоке Марића трговца бр. 173 (поред провизората) настанио и да примам болеснике од 10—12 сах. пре подне и од 2—4 сах. по подне.

Целокупне медецине
Др. Душан Ј. Дима
физик вароши Руме.

1—3

НАТЕЧАЈ.

На основу закључка град. заступства од 25. октобра о. г. бр. 142, имају се код овоградског заступства поднети и то:

1. Место град. физикуса са годишњом платом од 600 фор. и станарином од 200 фор. а. вр.

2. Место градског лекара за болницу са годишњом платом од 400 фор. и 150 фор. станарине; станарина му припада дотле, док му се стан у болници не припреми.

Намештање бива по прописима важећим за кр. чиновнике доживотно са сталном платом и са правом на мировину.

Доктори целокупног лечништва имају првенство; увеће се обзира и на докторе медицине, кирургије и бабичлука, особито ако су у којој јавној болници службовали. Осим српског или хрватског језика, тражи се и знање немачког језика.

Градски физикус несме бити старији од 45 година а гред. болничарски лечник од 40 година.

Оба лекара имају подједнако све прописане санитетске дужности обављати и бесплатно лечити све оне, који се буду исказали са упутницом на бесплатне лекове. Осим тога има сваки одредити у вар. болници по један сахат (један пре а други по подне) за бесплатну ординацију.

За виђате код чланова градске општине у вароши и у оба предграђа припада на дану 50 нов. а ноћу 1 фор. а. вр.

Рок натечају траје до уључиво 6. декембра 1883. и имаду молбенице поднети подписатом поглаварству.

Градско поглаварство, у Земуну 6. новембра.

2—3 Градоначеник:
Марковић.

СТЕЧАЈ.

Српска православно-црквена општина старобечејска поново отвара стечај на упражњено место ликовоће са годишњом платом од 400 фор. и слободним станом.

Дужност је ликовоће црквено-певачко друштво у нотном појању и певању обучавати и сваке недеље и празника при богослужењу друштвом управљати. Ако би се и такав потраживач нашао, који је још и подпуном осмогласном појању вешт, да може певницу држати и школску младеж у црквеном појању обучавати, имаће првенство, а осим тога још 100 ф. доплате и од сваког укопа и парастоса — где позван буде — по 50 новч. наплате.

Који се само за ликовоћу искати жели, има молби својој крштено писмо, конверваторијску сведочбу, као и сведочбу о свом дојакошњем службовању и моралном владању прикључити а ако и за појца и учитеља појања не иште се конверваторијско оспособљење, но доставеран доказ, да је како за ликовоћу, тако и за учитеља појања подпуно способан.

Избор је привремени на годину дана а стечај је отворен до последњег новембра о. г. по ст. кал. Молбе се упућују српској православно-црквеној општини Ó Becse.

У Старом Бечеју 26. октобра 1883.

Стеван Жежић, перовођа. 2—3 **Исидор Дебељачки,** председник.

ПРАВИ

МЕДИЦИНСКИ МАЛАГА-СЕКТ

по анализи ц. к. штације за пробу вина у Клостернајбургу

врло добар и прави малага,

као најбоље средство за окрепљење слабуњавих, болесних, реконвалесцената, деце и т. д., против оскудице у крви и слабог отомака добар лек.

У 1/1 и 1/2 оригиналних флаша и са законом утврђеним бројем сигурности

ШПАНСКЕ ВИНАРСКЕ ТРГОВИНЕ „VINADOR“
у Бечу и Хамбургу
по оригиналну цену од фор. **2.50** и фор. **1.30**.

Може се добити код гг. **К. Б. Грозингера** апотекара, и **Д. Коде** трговца у Н. Саду. 2—3

НА ЗНАЊЕ.

Јављам поштованом грађанству новосадском, а и свима познаницима мојим на страни, да сам се од **1. новембра** п. р. преселио са мојом гостионицом пре „код девет Југовића“ сада у ћурчијску улицу **„КОД ПЛЕВНЕ.“**

Уједно јављам, да сам се снабдео са врло добрим пићем: **белим вином, шилером, изврсним берметом, чистом комовицом и правом шљивовицом,** тако исто и са **горњим (пештанским) пивом**, а поред тога постарао сам се и за **добру кујну и брзу послугу**, те ће пошт. гости наћи све удобности код мене.

Још нека је на знање, да јело (кост) како **У, тако и ВАН** гостионице издајем било месечно или свакдан.

Молећи за млогобројну посету
јесам с поштовањем
Младен Поповић-Југовић,
гостионичар „код Плевне“
1—3 **у Новом Саду.**

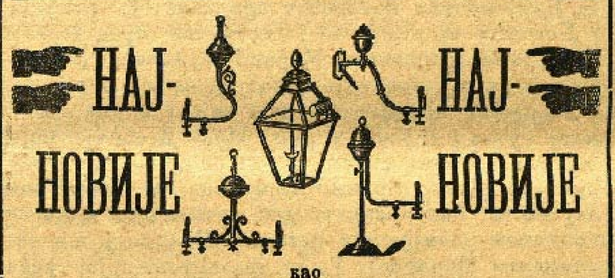

као

ЕЛЕКТРИЧНО ОСВЕТЛЕЊЕ

за салоне, собе, кафане, радионице, читаоньце, школе, друмове, излоге и дућане и пр. тако зване **ГАЗОЛИН-ЛАМПЕ** које нетребају фитиља нити стакла, а један пламен јаче него десет свећа светли, а јефтиније је него петролеум.

Могу се добити по врло умереној цени код

В. СТЕФАНОВИЋА

4— стовариште машина у Н. Саду.

АЛЕКСАНДАР АДАМОВИЋ

ТРГОВАЦ СА ВИНОМ И ПОСЕДНИК ВИНОГРАДА
на брду Салаксији (у Фрушкој Гори)

имa у свом подруму у **Новом Саду** у својој кући под бројем 244/5 преко пута од варошке куће

СТАЛНО ВЕЛИКО ДОБРО УДЕШЕНО СТОВАРИШТЕ
сремских природних
БЕЛИХ, ЦРНИХ и ШИЉЕР-ВИНА

препоручујући иста препродавцима и већим трговцима, по најјефтинијој цени како којој врсти дневна буде, у бурадима по 50 литара и на више.

Бурад се на захтевање, купцу ув јамчевину и на послугу дају.

Исти има у горе наведеном стовариштy свом

ИЗВРСНЕ СРЕМСКЕ ШЉИВОВИЦЕ
и
ПРАВЕ КОМОВИЦЕ РАКИЈЕ

Молећи за што веће поручбине даје нудилац уверење да ће све налоге које добио буде, неодложно и најбоље извршити. 35 - 40

КОСТА СТОЈАНОВИЋ

ГРАЂЕВИНСКИ БРАВАР У НОВОМ САДУ,
у ћурчијској улици број 1788.
препоручује своје сложиште готових
ОГЊИШТА ШТЕДЊАКА (шпархерда).

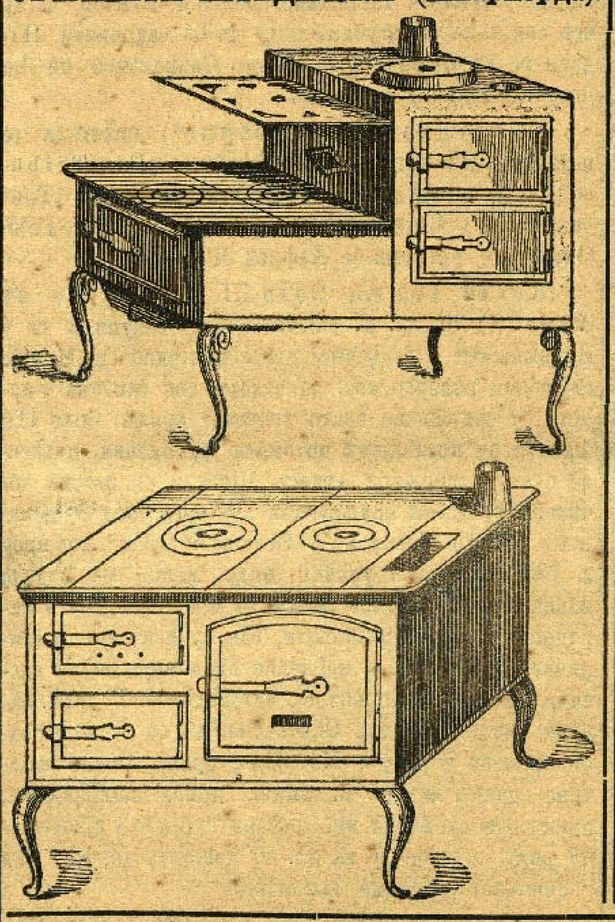

Д. КОДА У НОВОМ САДУ

продаје умереном ценом:

ајвара, херинге, јегуље, сардина, морских рака, малага-грожђа, султан-смокава, урме, орања, лешњика, бадема, сочива, грашка, разних сирева, монастирске шљивовице, разних вина, мили- и аполо-свећа, сипардове чоколаде, најбољу врсту кафе, правог хинеског теја, старог јамајка-рума, енглеског тебисквита, чистог зејтина и т. д. и т. д., све од најбоље каквоће. 49—100

ЧУЈТЕ И ДИВИТЕ СЕ!

Управништво масе пропале велике англо-британске фабрике сребра продаје сав еспап по мању цену него што је еспап процењен. Ко коње фор. 8.70 (а може и у наточ) добија врло трајан и леп сервис за јело и десер од најфинијег англо-британског сребра (који је пре преко ф. 40. коштао), с писменом гаранцијом, да ће сребро остати бело и да може трајати најмање 10 година.

6 ножева са врло лепим држаљетом од челика.
6 правих англо-британских сребрних виљушака из једног ком.
6 масивних англо-британских сребрних кашика.
6 финих англо-британских сребрних кашика за каву.
1 тешка англо-британска сребрна кашика за сипање чорбе.
1 масивна англо-британска сребрна кашика за сипање млека.
6 врло лепих англо-британских сребрних наслона за ножеве.
6 масивних англо-британских сребрних десер-кашика.
6 правих англо-британских сребрних десер-виљушака.
1 прави англо-британски пехарчић за бибер и ситан шећер.
6 лепих масивних чашица за јаје.
6 најфинијих англо-британских сребрних кашика за јаје.
1 диван англо-британски сребрни послужаоник, 80 cm. дуг.
1 врло фино сито за теј.
2 врло лепих салонских чирака.

61 комад.

Као доказ да овај мој оглас
није превара
јавно се обвезујем, да ћу, ако се еспап недопада исти одмах примити натраг и тако је свака наруџбина без ризика.

Зато, ко хоће, да добије добар и солидан еспап, нека се обрати, докле још има, само поверљиво на фирму:

J. H. Rabinovicz, Wien.
Central-Depôt der Anglo-Brit. Silberfabrik,
II. Schiffamtsgasse 20. — Z.

ПРАШАК за чишћење горespоменутог сервиса може се код мене добити. Цена кутији 15 нов.

Филијале у Паризу и Лондону. 3—3

ВЕЛИКИ ПОЖАР
У ШВАЈЦАРСКОЈ!

Ноћу, 30. пр. м., појави се у великој фабрици сатова и јувела фирме **Francesko Finenzo AE Freres у Генфу у Швајцарској** ватра и генфским ватрогасцима крај свег напора не испаде за руком да јој на пут стану, јер је јак ветар ватру потпиривао и за једва осам часова пламен завати све просторије фабрике па и споредна здања радника. Тешком муком спасоше 2463 ком. врло финих џепних сатова и правих златних украса из доњег спрата, и пошто је нужда радника, који сада изгубише хлебац и кућиште своје, преголема, закључила је компанија да спасен еспап једној бечкој трговачкој кући пошаље, да ова све џепне сатове и јувеле за 30 дана прода, и то по цену, која ће фабрици исплатити само вредност израђених заклопаца сатова и регулисање сатова, дакле готово **бадава** да би се могла исплатитити неисплаћена зарада радника, који су сада без скровишта и да се глад, како се год може, тиме отклони. И зато упозорујемо поштоване читаоце, да се тако јефтина роба не може увек добити, па да и препродавци приличну хасну на роби могу имати, ако ко баш неће да употреби прилику, да од доле споменутих сатова и украса купи. Само фини заклопци ових сатова и елегантан фасон украса коштаху толико, колико се за цело иште.

Следећи сатови и украси морају се за 30 дана распродати:

350 ком. пилиндер џепних сатова од финог франц. златног дублеја или са посребрњеним никл заклопцима, фино гравирани и гуилоширани, са позлаћеним ланцем, златна фасона, репарирани, да иду на минуте. Све заједно само **ф. 4·90.** То исто од правога, 13 лоти тешкога сребра од ц. кр. аустро-угар. пунцирског звања опробано и позлаћено **ф. 6·50.** То исто од злата од 14 карати од ц. кр. аустро-угар. пунцирског звања опробано, пређе **ф. 45**, сада по невероватну цену од **ф. 16.**

250 ком. анкер сатова од финог франц. златног дублеја или посребрњеним никл заклопцима, фино гравирани и гуилоширани, што иду на 15 правих рубина, са прецизном машином, сказаљком за секунде и дивним ланцем, фино репарирани, **само ф. 7·—** То исто од 13 лоти тешкога сребра од ц. кр. аустро-угар. пунцирског звања опробано, позлаћено, **само ф. 11·—**

200 ком. вешингтн-ремонтоар сатова од посребрњеног никла и златног дублеја, навија се без кључа, с механијском машином за сказаљке, са сочивним стаклетом, емајлираним листом и сказаљком за секунде; фино регулирани, да иду на секунде, диван сат. Пређе ф. 25·— сада по невероватну цену од **ф. 13·—**

Да сви ти сатови добро иду

јамчим пет година.

217 ком. правог златног прстења са имитованим брилантима, право 6 каратно злато, у кадифеној кутијици, по ком. **ф. 3.75.**

184 пара брилантних минђуша или бутона у 6 каратном злату оковане, са дивним брилантима у врло финој кадифеној кутијици, по пар **ф. 3·75.**

222 пара минђуша пунцирано чистим златом, 6 кар. са врло финим мерџаном оковано, са кутијицом само **ф. 1·50** по пар.

164 ком. медаљона од франц. златног дублеја са вештачки начињеним брилантима, само **ф. 2·50.**

150 ком. игала за кравате и иначе на прса од правог 6 кар. злата, од ц. кр. аустр. пунцирског звања опробане, са дивно имитованим брилантима, са кутијицом по ком. **ф. 1·80.**

250 ком. дугмета за шмизете од правог 6 кар. злата са дивно имитованим брилантима, по ком. **ф. 1·80.**

Сви ови украси дивно су дијамантом опиљени и бацају таку ватру, да се њима могу уштедити прави, с читавим капиталима плаћани украси.

Поштанске наруџбине, као и телеграфске. (које ћемо ефектирати кад се наручи у наточ или кад се у напред новци пошљу) треба управити на ову адресу:

Schweizer Uhren- und Goldwaaren-Vertretungshaus
WIEN
Leopoldstadt, Schiffamtsgasse 20. — Z. 3—3

У конфекционом салону за госпође

Х. ЛАЈТНЕРА ИЗ БЕЧА

може се добити врло елегантних огртача врло јефтино. 1—3

Властник др. Свет. Милетић. Одговорни уредник Тоша Бекић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.